

repleta est malis anima mea, et vita mea inferno appropinquavit. Estimatus sum cum descenderibus in locum, factus sum sicut homo sine adiutorio, inter mortuos liber. Sicut vulnerati dormientes in sepulchris, quorum non es memor amplius, et ipsi de manu tuâ repulsi sunt. Posuerunt me in lacu inferiori, in tenebris, et in umbra mortis. Super me confirmatus est furor tuus, et omnes fluctus tuos induxisti super me. Longè fecisti notos meos à me, posuerunt me abominacionem sibi. Tradidit sum, et non egrediebar, oculi mei languerunt prae inopia. Gloriam ad te, Domine, totâ die, expandi ad te manus meas. Ut quid, Domine, repellis orationem meam, avertis faciem tuam à me? Pauper sum ego, et in laboribus, à juventute meâ, exaltatus, autem humilitatus sum et conturbatus. In me transierunt irae tuae, et terrores tui conturbaverunt me. Circumdederunt me sicut aqua totâ die, circumdederunt me simul. Elongasti à me amicum et proximum et notos meos à miseria.

Psalm. 141, v. 4 et seq.: *Voce meâ ad Dominum meum clamavi, voce meâ ad Dominum deprecatus sum. Effundo in conspectu ejus orationem meam tribulationem meam antè ipsum pronuntio, in deficiendo ex me spiritum meum, et tu cognovisti semitas meas. In viâ hâc quâ ambulabam, absconderunt lapsum meum. Considerabam ad dexteram, et videbam, et non erat qui cognosceret me. Perit fuga à me, et non est qui requirat animam meam. Clamavi ad te, Domine, dixi: Tu es spes mea, portio mea in terrâ viventium. Intende ad deprecationem meam, quia humilitatus sum nimis. Libera me à persecutoribus meis, quia confortati sunt super me. Educ de custodia animam meam ad confitendum nomini tuo, ne expectant fusi, donec retribuas mihi.*

Thren. c. 3, v. 18: *Et dixi: Perit fuis meus et spes mea à Domino.*

Thren. c. 3, v. 55, 66: *Invocavi nomen tuum, Domine, de lacu novissimo. Vocem meam audisti, ne avertas aurem tuam à singultu meo et clamoribus.*

Matth. c. 27, v. 46 et seq.: *Et circa horam nonam clamavit Jesus voce magnâ, dicens: Eli, Eli, lamma sabachthani? hoc est, Deus meus, Deus meus, ut quid reliquisti me? Quidam autem illic stantes, et audientes dicebant: Eliam vocat iste. Et continuò currens unus ex eis accepit spongiam implevit aceto, et imposuit arundini, et dabat ei bibere. Ceteri verò dicebant: Sine, videamus an veniat Elias liberans eum. Jesus autem iterum clamans voce magnâ, emisit spiritum.*

Marc. c. 15, v. 34 et seq.: *Et horâ notâ exclamavit Jesus voce magnâ, dicens: Eloi, Eloi, lamma sabachthani? quod est interpretatum: Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me? Et quidam de circumstantibus audientes, dicebant: Ecce Eliam vocat. Currens autem unus, et implens spongiam aceto, circumponensque eam lino potum dabat ei dicens: Sinite, videamus si veniat Elias ad deponendum eum. Jesus autem, emissâ voce magnâ, expiravit. Et velum templi scissum est in duo, à summo usque ad deorsum. Videns autem Centurio, qui ex adverso stabat, quia sic clamans expirasset, ait: Verè hic homo Filius Dei erat.*

Luc. c. 23, v. 46: *Et clamans voce magnâ Jesus ait: Pater, in manus tuas commendo spiritum meum... Et hæc dicens expiravit.*
Hebr. c. 5, v. 7: *Qui in diebus carnis suæ, preces supplicationesque ad eum, qui possit illum salvum facere à morte, cum clamore valido et lacrymis offerens, exauditus est pro suâ reverentiâ.*

CAPUT CXXXV.

IESU FEL ET ACETUM PROPINAVIT.

Psalm. 68, v. 22: *Et dederunt in escam meam fel, et in siti meâ potaverunt me aceto.*

Thren. c. 5, v. 5 et seq.: *Edificavit in gyro meo, et circumdedit me felle et labore, in tenebris collocavit me quasi mortuos sempiternos... Replevit me amaritudinibus, inebriavit me absinthio... Recordare pauperitatis et transgressionis meæ, absinthii et fells.*

Matth. c. 27, v. 34, 48: *Et dederunt ei vinum bibere cum felle mixtum: et cum gustasset, noluit bibere... Et continuò currens unus ex eis, accepit spongiam implevit aceto, et imposuit arundini, et dabat ei bibere.*

Marc. c. 15, v. 23, 36: *Et dabant ei myrrhatum vinum, et non accepit. Currens autem unus, et implens spongiam aceto, circumponensque calamo, potum dabat ei.*

Luc. c. 23, v. 36: *Illudabant autem ei et milites accedentes, et acetum offerentes ei.*

Joan. c. 19, v. 28 et seq.: *Postea sciens Jesus, quia omnia consummata sunt, ait consummaretur Scriptura, dixit: Sitio. Vix ergo erat positum aceto plenum. Illi autem spongiam plenam aceto, hyssopo circumponentes, obtulerunt ori ejus. Cum ergo accepisset Jesus acetum, dixit: Consummatum est.*

4° Ex omnibus oraculis quæ in veteri Testamento à Deo per Prophetas edita sunt, præcipua ea et ad fidem faciendam utilissima esse constat, quæ res futuras, non per ambages circuitionesque, sed nudè et aperte predicunt. Talis est, quod exstat in sexagesimo octavo Psalmo commate viciesimo secundo, in quo queritur Christus sibi propinatum fuisse fel et acetum. Id queri Christum aio; nam ex scriptoribus Veteris Testamenti consensu, et ex Aben Ezra suffragio clarum est prænuntiata illi fuisse Christi mysteria. Tum que dantur Evangelistarum et Apostolorum teificationes, manifestè evincunt in Jesu eadem hæc ad eventum pervenisse. Jure igitur inhumanam et amarum propinatum ad eum quoque referimus, quam in ipsius historia Evangelistæ discretè commemorant. Ut enim oblique et *κατά εὐχρησιν* ad Davidem referri ista possunt (quod profecto non negamus, cum communi inter Judæos adagio locutionem hæc tritam fuisse sciamus), tam oppositè tamen, tamque aptè hunc Christi casum exprimunt, ut non temerè, nec humanitibus contigisse putandum sit. Notabile est quod legitur in Misdrach Ruth, sermonem nempe istum Booz ad Ruth, cap. 3, v. 14: *Quando hora vesperti fuerit, veni hæc, et comedo panem, et intinge buccellam tuam in aceto,*

laudans, quod felicitè imitatus ipse laudari meruit. David quoque, quàm varias sæpè res in unum Psalmum congerit! Adde multas inesse Psalmo 68 huic locutiones, undè colligas unum aliquem hominem non plures signari, ejusmodi sunt istæ: *Laboravi clamans, rancæ factæ sunt fauces meæ; defecerunt oculi mei, diem spero in Deum meum. Multiplicati sunt super capillos capitis mei, qui oderunt me gratis. Deinde: Operuit confusio faciem meam; extraneus factus sum fratribus meis, et peregrinus filius matris meæ. Et postea: Et possi vestimentum meum cilicium... Adversum me loquebantur, qui sedebant in portis. Tum à populo cum socerunt et distinguunt ista: *Non confundantur super me qui querunt te, Deus Israel. Et mox: Extraneus factus sum fratribus meis, et peregrinus filius matris meæ. Rursùm: Videant pauperes, et letentur, quærite Deum, et vivet anima vestra.**

3° Oppugnanda quoque nostre interpretationis animâ ista suppeditat: *Et dederunt in escam meam fel; cum Matthæus felle potui dati meminert, non esset. Undè factum suspicatur Bellarminus in hunc Psalmum, ut Matthæus Prophetarum predicationes referre solitus, hæc prætermiserit. Itaque hæc traducit ad Augustinum, quod ob eandem causam jam antè fecerat Augustinus. Respondo primum, etiamsi hæc parte nunc predicti fides, at alteram rectè integram manere: *Et in siti meâ potaverunt me aceto.* Aio esse deinde, esse nomine, Hebraicè *קָטָה*, intelligi omne esculentum et potentium quod ad corpus alendum sumitur. *Κατασχευή*, dicuntur non solum qui cibum solum capiant, sed et qui simul potant. *Συμπόσιον*, idem, et compotores rectè dicæ, non solum qui unum bibunt, sed et qui unâ edunt. Combitiones illos epicureos, Ciceroni memoratos (epist. ad famil. lib. 9), quis putet vinum tantum bibisse simul, cibos nequaquam attigisse? Dixit Aleman, *Τὸς βόδῳ νεκρῶ ἐβόσκει, Deos necat edere.* Cum ait ergo Propheta inimicos suos felle escam suam aspersisse, id sibi vult, ea quæ sibi ad alimoniam et refectionem corporis parata erant, noxiis succis infecta fuisse ab adversariis. Valent igitur morosi illi argutores, et inepti *κεκομωμένοι*.*

CAPUT CXXXVI.

MORS IESU.

Psalm. 17, v. 5 et seq.: *Circumdederunt me dolores mortis, et torrentes iniquitatis conturbaverunt me. Dolores inferni circumdederunt me: prævoceperunt me laquei mortis. In tribulatione meâ invocavi Dominum, et ad Deum meum clamavi.*

Psalm. 21, v. 15 et seq.: *Sicut aqua effusus sum, et dispersa sunt omnia ossa mea. Factum est cor meum tanquam cera liquecens in medio ventris mei. Arsit tanquam testis virtus mea, et lingua mea adhesi faucibus meis, et in pulverem mortis deduxisti me; quoniam circumdederunt me canes multi; concitium malignantium obsecit me. Foderunt manus meas et pedes meos, dirimeraverunt enim ossa mea; ipsi verò non consideraverunt et insperaverunt me: dividerunt sibi vestimenta mea, et super vestem meam miserunt sortem.*

Psalm. 34, v. 7 et seq.: *Quoniam gratis abscondo-*

spiritus in quo et his qui in carcere erant, spiritibus quoniam...

1 Petr. c. 4, v. 6: Propter hoc enim et mortuus evan-

1 In Christo Jesu finem habuisse prophetiam, quam e Psalmo 67 hic depromimus...

2 Ad aliud vero testimonium, ex Isaia capite 53...

3 De Osee oraculo, quod e capite 15 excerptisimus...

3 De Osee oraculo, quod e capite 15 excerptisimus...

4 De Osee oraculo, quod e capite 15 excerptisimus...

5 De Osee oraculo, quod e capite 15 excerptisimus...

6 De Osee oraculo, quod e capite 15 excerptisimus...

7 De Osee oraculo, quod e capite 15 excerptisimus...

8 De Osee oraculo, quod e capite 15 excerptisimus...

9 De Osee oraculo, quod e capite 15 excerptisimus...

10 De Osee oraculo, quod e capite 15 excerptisimus...

11 De Osee oraculo, quod e capite 15 excerptisimus...

12 De Osee oraculo, quod e capite 15 excerptisimus...

nus, minime haec in eum quadrare contendit...

3 De Osee oraculo, quod e capite 15 excerptisimus...

4 De Osee oraculo, quod e capite 15 excerptisimus...

5 De Osee oraculo, quod e capite 15 excerptisimus...

6 De Osee oraculo, quod e capite 15 excerptisimus...

7 De Osee oraculo, quod e capite 15 excerptisimus...

8 De Osee oraculo, quod e capite 15 excerptisimus...

9 De Osee oraculo, quod e capite 15 excerptisimus...

10 De Osee oraculo, quod e capite 15 excerptisimus...

11 De Osee oraculo, quod e capite 15 excerptisimus...

12 De Osee oraculo, quod e capite 15 excerptisimus...

13 De Osee oraculo, quod e capite 15 excerptisimus...

14 De Osee oraculo, quod e capite 15 excerptisimus...

15 De Osee oraculo, quod e capite 15 excerptisimus...

16 De Osee oraculo, quod e capite 15 excerptisimus...

17 De Osee oraculo, quod e capite 15 excerptisimus...

18 De Osee oraculo, quod e capite 15 excerptisimus...

19 De Osee oraculo, quod e capite 15 excerptisimus...

20 De Osee oraculo, quod e capite 15 excerptisimus...

21 De Osee oraculo, quod e capite 15 excerptisimus...

22 De Osee oraculo, quod e capite 15 excerptisimus...

23 De Osee oraculo, quod e capite 15 excerptisimus...

24 De Osee oraculo, quod e capite 15 excerptisimus...

25 De Osee oraculo, quod e capite 15 excerptisimus...

CAPUT CXXII.

JESUS REVIVISCIT.

Psal. 5, v. 6: Ego dormivi, et soporatus sum, et...

Psal. 15, v. 9 et seq.: Propter hoc latitatum est...

Psal. 29, v. 1 et seq.: Exaltabo te, Domine, quoniam...

Psal. 40, v. 9 et seq.: Verbum iniquum constituerunt...

Psal. 48, v. 16: Veruntamen Deus rediit animam...

Psal. 55, v. 12, 15: In me sunt, Deus, vota tua,...

Psal. 70, v. 20: Quantas ostendisti mihi tribulationes...

Psal. 87, v. 5: Estimatus sum cum descendentibus...

Psal. 112, v. 5: Quia non movetur, et non turbabitur...

Psal. 125, v. 2: Nequid speravi in die irae...

Psal. 138, v. 6: Quia non movetur, et non turbabitur...

Psal. 139, v. 7-10: Quia non movetur, et non turbabitur...

Psal. 139, v. 11-12: Quia non movetur, et non turbabitur...

Psal. 139, v. 13-14: Quia non movetur, et non turbabitur...

Psal. 139, v. 15-16: Quia non movetur, et non turbabitur...

Psal. 139, v. 17-18: Quia non movetur, et non turbabitur...

Psal. 139, v. 19-20: Quia non movetur, et non turbabitur...

Psal. 139, v. 21-22: Quia non movetur, et non turbabitur...

Psal. 139, v. 23-24: Quia non movetur, et non turbabitur...

Psal. 139, v. 25-26: Quia non movetur, et non turbabitur...

Psal. 139, v. 27-28: Quia non movetur, et non turbabitur...

Psal. 114, v. 5 et seq.: Circumderunt me dolores...

Psal. 141, v. 7, 8: Intende ad deprecationem meam...

Psal. 142, v. 11, 12: Spiritus tuus domine deducit...

Isa. c. 25, v. 8: Praecipitabit mortem in sempiternum...

Osee. c. 6, v. 5, 4: Vivificabit nos post duos dies...

Osee. c. 13, v. 14: Ero mors tua, o mors; morus tuus...

Jon. c. 2, v. 1 et seq.: Et erat Jonas in ventre piscis...

Soph. c. 5, v. 8: Quapropter, cuncta mea, dicit Dominus...

Matth. c. 12, v. 39, 40: Qui respondens ait illis: Generatio...

Matth. c. 16, v. 21: Ecce nunc caput Jesus ostendere...

Matth. c. 26, v. 52: Postquam autem resurrexero,...

Matth. c. 27, v. 52, 53: Et multa corpora sanctorum...

Matth. c. 27, v. 62 et seq.: Altera autem die, quae erat...

Luc. c. 24, v. 45, 46: Tunc aperuit illis sensum, ut intelligerent...

Joan. c. 2, v. 19 et seq.: Respondit Jesus, et dixit eis...

Joan. c. 10, v. 17 et seq.: Propter hoc me diligite...

tur enim, et dicant plebi: Surrexit a mortuis, et erit...

Matth. c. 28, v. 5 et seq.: Respondens enim angelus...

Luc. c. 24, v. 45, 46: Tunc aperuit illis sensum, ut intelligerent...

Joan. c. 2, v. 19 et seq.: Respondit Jesus, et dixit eis...

Joan. c. 10, v. 17 et seq.: Propter hoc me diligite...

Joan. c. 20, v. 14 et seq.: Haec enim dixisset, conversa...

Act. c. 1, v. 1 et seq.: Primum quidem sermonem...

Act. c. 1, v. 1 et seq.: Primum quidem sermonem...

Act. c. 1, v. 1 et seq.: Primum quidem sermonem...

Act. c. 1, v. 1 et seq.: Primum quidem sermonem...

Act. c. 1, v. 1 et seq.: Primum quidem sermonem...

Act. c. 1, v. 1 et seq.: Primum quidem sermonem...

Act. c. 1, v. 1 et seq.: Primum quidem sermonem...

Act. c. 1, v. 1 et seq.: Primum quidem sermonem...

Act. c. 1, v. 1 et seq.: Primum quidem sermonem...

Act. c. 1, v. 1 et seq.: Primum quidem sermonem...

Eph. 1, v. 20. Phil. c. 3, v. 10. Col. c. 2, v. 12; et 1 Thess. c. 1, v. 10; et c. 4, v. 15; et 2 Tim. c. 1, v. 10, et c. 2, v. 8; et 1 Petr. c. 1, v. 3, 21; et c. 3, v. 22.

Act. c. 2, v. 24 et seq.: *Quem Deus suscitavit solutis doloribus inferni, juxta quod impossibile erat teneri illum ab eo. David enim dicit in eum: Providēbam Dominam in conspectu meo semper; quoniam à dextris est mihi, ne commovear. Propter hoc letatum est cor meum, et exsultavit lingua mea; insuper et caro mea requiescet in spe. Quoniam non derelinques animam meam in inferno, nec dabis Sanctum tuum videre corruptionem. Notas mihi fecisti vias vitæ, et replebis me jucunditate cum facio tuâ. Viri fratres, sicut audent dicere ad vos de Patriarchâ David, quoniam defunctus est et sepultus, et sepulchrum ejus est apud nos usque in hodiernum diem. Propheta igitur cum esset, et sciret quia jure jurando jurasset illi Deo de fructu lumbi ejus sedere super sedem ejus, providens locutus est de resurrectione Christi, quia neque derelictus est in inferno, neque caro ejus vidit corruptionem. Hunc Jesum resuscitavit Deus; cujus omnes nos testes sumus.*

Act. c. 3, v. 15: *Actorem verò vitæ interfecistis, quem Deus suscitavit à mortuis; cujus nos testes sumus.*

Act. c. 4, v. 35: *Et virtute magnâ reddebant Apostoli testimonium resurrectionis Jesu Christi Domini nostri.*

Act. c. 10, v. 40, 41: *Hunc Deus suscitavit tertiâ die, et dedit eum manifestum fieri, non omni populo, sed testibus præordinatis à Deo, nobis qui manducavimus et bibimus cum illo, postquam resurrexit à mortuis.*

Act. c. 15, v. 30 et seq.: *Deus verò suscitavit eum à mortuis tertiâ die; qui visus est per dies multos his qui simul ascenderant cum eo de Galilæâ in Jerusalem, qui usque nunc sunt testes ejus ad plebem. Et nos vobis annuntiamus eam, quæ ad patres nostros reprobis facta est; quoniam hanc Deus adimplevit filiis nostris, resuscitans Jesum, sicut et in Psalmo secundo scriptum est: Filius meus es tu, ego hodie genui te. Quid autem suscitavit eum à mortuis, amplius jam non reverteretur in corruptionem ita dixit: Quia dabo vobis sancta David fidelia. Ideoque et alius dicit: Non dabis Sanctum tuum videre corruptionem. David enim in sua generatione, cum administrasset voluntati Dei, dormivit, et appositus est ad patres suos, et vidit corruptionem. Quem verò Deus suscitavit à mortuis, non vidit corruptionem.*

Rom. c. 4, v. 24, 25: *Et propter nos quibus reputabitur creditibus in eum, qui suscitavit Jesum Christum Dominum nostrum à mortuis, qui traditus est propter delicta nostra, et resurrexit propter justificationem nostram.*

1 Cor. c. 15, v. 5 et seq.: *Tradidit enim vobis in primis quod et accepit, quoniam Christus mortuus est pro peccatis nostris secundum Scripturas, et quia sepultus est, et quia resurrexit tertiâ die secundum Scripturas: et quia visus est Cepha, et post hoc undecim. Deindè visus est plusquam quingentis fratribus simul, ex quibus multi manent usque adhuc, quidam autem dormierunt. Deindè visus est Jacobo, deindè Apostolis omnibus. Novissimè*

autem omnium, tanquam abortivo visus est et mihi..... Si autem resurrectio mortuorum non est, neque Christus resurrexit. Si autem Christus non resurrexit, inanis est ergo prædicatio nostra, inanis est et fides vestra: invenimus autem et falsi testes Dei, quoniam testimonium diximus adversus Deum, quod suscitaverit Christum; quem non suscitavit, si mortuus non resurrexit..... Nunc autem Christus resurrexit à mortuis, primitiæ dormientium.

1 Petr. c. 3, v. 18 et seq.: *Quia et Christus semel pro peccatis nostris mortuus est, justus pro injustis, ut nos offerret Deo; mortificatus quidem carne, vivificatus autem spiritu..... qui est in dexterâ Dei deglutiens mortem ut vitæ æternæ hæredes efficeremur*

1° In fronte disputationis hujus, notandum est nihil esse in hæc causâ, quamobrem Judæis Christianam doctrinam invidiosa esse debeat, cum popularis eorum Josephus, in celeberrimâ illâ de Christo Jesu *περι εως*, hæc scripserit in libr. Antiq. 18, cap. 4: « Post tri-
« duum enim redvixit ipsis apparuit, cum divini Pro-
« phetæ hæc aliaque innumera prodigia de eo nun-
« tiassent. » Cùmque vetustissimus præterea ac celeberrimus doctor eorum et princeps R. Jehuda Haccadoseh, in libro R. Abrahami, qui Revelans arcana inscribitur, sic disserat: « Post triduum verò anima
« Messia ad corpus suum reverteatur, et exhibet ei illo
« lapide, in quo erit sepultus; sicut dictum est Exod.
« 35, v. 21, 22: *Eccc locus est apud me, stans super
« petram; cùmque transierit gloria mea, ponam te in
« foramine petrae.* » Quibus ex fide Galatini propositis, nunc argumenta adversariorum diluamus.

2° Scribit Mattheus, cap. 28, v. 11 et seq., reverso ad vitam Jesu, et aperto sepulchro, milites custodiendi ei appositos, rem principibus sacerdotum nuntiâsse; quâ acceptâ, hos habuisse senatum, et de communi sententiâ subornasse pecuniâ milites, qui dicent sibi sopitis et somno oppressis noctu substractum fuisse corpus Jesu ab ipsis discipulis; que confessio quoniam fraudi militibus esse poterat, utpotè stationis desertoribus, si ad presidium pervenisset, culpam se præstaturus sacerdotes promissis; paruisse milites, remque ita in vulgus dissipatam ad illum diem fuisse. Hinc adversus Christianos confatur argumentum, quasi commentitia sit Christi Jesu à morte suscitatio historia. At prorsus hebes esse telum hoc et plumbeum ostendit narratio rerum simplex, sed attentè perspecta. Mortuum Christi corpus lineis involutum, monumento novo et in petra exciso illatum est. Saxum ingens ad ostium monumenti ad-
« volutum. Et quoniam Christus, dum viveret, de futuro suo post tres dies ad vitam reditu verba quedam jecerat, postulat à Pilato principes sacerdotum et pharisæi, ut custodes apponantur sepulchro usque ad diem tertium, ne discipuli ipsis subrepto clanculum corpore, vitam cum recipisse fingant, atque ita illudant credulitati plebis, nefariumque et damnosum errorem in vulgus spargant. Annuit Pilatus: obsignant illi lapidem sepulchro impositum, et custodes addunt.

At die tertio, editus est terre motus ingens, Christo Jesu reviviscente, et Angelus celo lapsus revoluto lapide vacui sepulchri ostium patefecit. Quo viso, consternati metu custodes, ac propè exanimis corruerant. Horum nonnulli in urbem reversi, ad principes sacerdotum de his rebus retulerunt. Interea verò alia quoque sepulchra patenter, sanctorumque hominum corpora vitâ functa ac sepulta, postquam revixit Christus, redvixit et Ipsa Hierosolymis apparuerunt. Hæc Mattheus; que, Deo sibi disponente, ita contigerunt, ut fidem ipsa ex sese ab adversariis extorquere, et omnem pertinaciam frangere possint. Nam primùm positum est corpus Jesu in sepulchro novo, in quo nondum ullum fuerat conditum. « Ne post resurrectionem, inquit Hieronymus, cæteris corporibus remanentibus, resurrexisset alius fingeretur. » Pollicitatio Christi de futuro suo ad vitam reditu Judæorum excitavit diligentiam ad præcavendas fraudes. Cùm ergo sepulchrum obsignarint, custodes apposuerunt, modicæque omnibus caventur ne fraus sibi fieret à Christi discipulis, eadē operâ caventur, ne factam sibi fraudem causari possent, postquam verè Christus revivisset. Qui cùm revixerit, minimè jam iis competit de dolo malo actio vel exceptio. Hæc enim ita fieri Deus voluit, inquit Chrysostomus, « ne quis doctrinam hanc
« de reditu ad vitam labefactare possit; » quam facultatem non aliis solum, sed et sibi ipsi præciderunt. « Quânto enim amplius reservatur (Christi corpus),
« tantò magis resurrectionis virtus ostenditur. » Verba sunt Hieronymi. Strenuè sanè et acutè argumenta hæc adversus Judæos urget Chrysostomus in Math. cap. 27, quem si quis consulat, opera fructum feret. Neque verò latenter monumento Jesu crepit; magno res agit apparatus; terra movetur; celo descendit Angelus, et orto jam die sepulchrum reserat. Ad ea pavore ingenti consternantur custodes: nonnulli etiam rem apud sacerdotes testificantur. En testes loquentes, et nulli exceptioni obnoxios. Nec credibile est hæc Mattheus confixisse; nam quo tempore ea scribebat, complures supererat portentorum florum vel oculati testes, vel auriti. Quis putet præterea Apostolos, viros simplices, rudes, imperitos, metuculosos etiam, et ad satellitum adventum, vel ad angelicæ vocem paulò antè trepidantes, tantùm ausos esse facimus, ut corpus Christi Jesu subriperent, et deceptis custodibus toti Synedrio eos sublincerent? Quis credat tantum ipsis superfuisse oili, ut ingentem lapidem sepulchri ostio appositum amovere, et sudarium ac insitias corpori Christi unguentis delibuto inhaerentes explicare et disjungere possent, dum propè erant semisomni satellites, quos vel levissimum murmur poterat excitare? Rectè Sedulius:

Anne beati

*Corporis ablator, velocius esse putavit
Solvere contextum, quàm devectare ligatum,
Cùm mora sit factis contraria?*

Que et à Chrysostomo eleganter tractata sunt. Quis adeò insanisse censent Apostolos, ut nullo proposito opere rectè fraudem universo hominum generi, sibi-

que ipsis struere vellent, et vitam pro mendacio, cuius erant sibi conscii, et fœditâ religione pacisci ac profundere? Quis fingat sibi tot homines in periculo sum adeò flagitium, cujusmodi erit rapto corpori Christi, falsamque de eo revivis opinionem spargendam conspissâre? Ad hæc incallide prorsus excoGITatum est commentum illud de custodum somno: nam quomodo sopiti homines deprehendere per somnum poterunt corpus Jesu ab Apostolis fuisse subreptum? Qui id resciverunt, quod insciis ipsis et incutis factum est? Denique quod de redvixis sanctorum corporibus et in urbe visis Mattheus prodidit, est ejusmodi, ut multos existitisse necesse sit portenti quibus conscios ac memores, cùm scriptis mandaretur. Quapropter verisimile non est, pudori suo tam malè consultisse Mattheum, ut stolidum adeò crassumque confingeret mendacium, quod promptum fuisset uniuicuique refellere.

Ad stolidam majorum snorum fabulam, stolidiorem hæc adjuccerunt Judæi recentiores, corpus Christi ab Apostolis furto sublatum, et in proximis locis occultatum, non multò post per pontificum excursores et emissarios fuisse reperimentum. Nam quo id auctore referunt, quod veterum nullus scriptis mandavit? Cur palam spectandum non propositurum corpus, quo conspecto rumor omnis de redvivo Christo conticisset?

3° Erunt fortassè, qui dicant Apostolos ad sepulchrum cuniculos egisse, suffossâque humo corpus Christi subtraxisse; quâ arte facile fuerit custodes fallere. At repugnat Mattheus, cùm ait fixisse pontifices subreptum fuisse corpus Christi dormientibus custodibus; nam si per cuniculos ablatum est, etiam vigilantibus custodibus fieri id potuit, neque ad hujusmodi fabulam recurrere necesse fuit. Eæ præterea fuerunt angustie temporis, ut per eas è longinquo agi potuissent cuniculos, tantumque terræ egeri, quantum necesse fuit, laudquomodo credibile sit. Verùm, his omissis, unâ responsione totum hoc refellitur. Aiò enim verò τρεπταρον fuisse solum hoc, ipsumque adeò Christi sepulchrum in rupe fuisse incisum, vel potius fuisse rupem ipsam fero excavatam: ita ut per subterraneos montes penetrare illuc, res fieret immensis operis et temporis. Quamvis enim dicamus ex Josepho, cuniculis fossorum fuisse aliquando Hierosolymitanum solum, puta obsidente urbem Herode, et delinde Tito, et in seditione Manahem; quod et multò post à Saladino urbem oppugnante factum disimus ex Abullario; et quamvis scriptum reliquerit Philo Senior in Hierosolymæ descriptione, et Aristæus in libro de Legis Mosæicæ interpretatione, è fonte templi derivatas fuisse et distributas aquas per subterraneos canales et occultas fistulas; quamvis denique molle ac fossile terrenum fuisse demum in aliquibus Hierosolymæ locis; at neque hujusmodi fuisse Golgothæ montis solum, aut horti cui inerat sepulchrum Christi, certissimum est; nec tantum aut aut audacia fuit Apostolis, ut per duram silicem tam longos agere cuniculos possent, et manifesta in suffossâ rupe existi-

